

U wordt door de deelnemende boeren in de gelegenheid gesteld door een kwetsbaar en uniek gebied te wandelen. Er zijn daarom wel enkele gedragsregels van toepassing, opgesteld in het belang van zowel de wandelaar als de grondgebruiker.

- Wandelen is alleen toegestaan tussen zonsopgang en zonsondergang
- De wandeling is voor eigen rekening en risico
- Het is niet toegestaan van de aangegeven paden af te wijken
- Het is niet toegestaan om door de gewassen te lopen of deze te plukken dan wel uit te graven
- Afval dient u zelf mee terug te nemen
- Dieren die u langs of op het wandelpad aantreft mag u niet voeren, vangen of opjagen. Blijft u op veilige afstand.
- Er wordt van de wandelaar respect en begrip gevraagd voor het werk van de boeren.
- **Honden zijn niet toegestaan**

- Langs het pad staan borden met toelichting over de gewassen
- Het pad is te voet vanuit de woonkernen bereikbaar.
- Een trekpontje en bruggetjes brengen u, daar waar nodig, naar de overkant van het water.

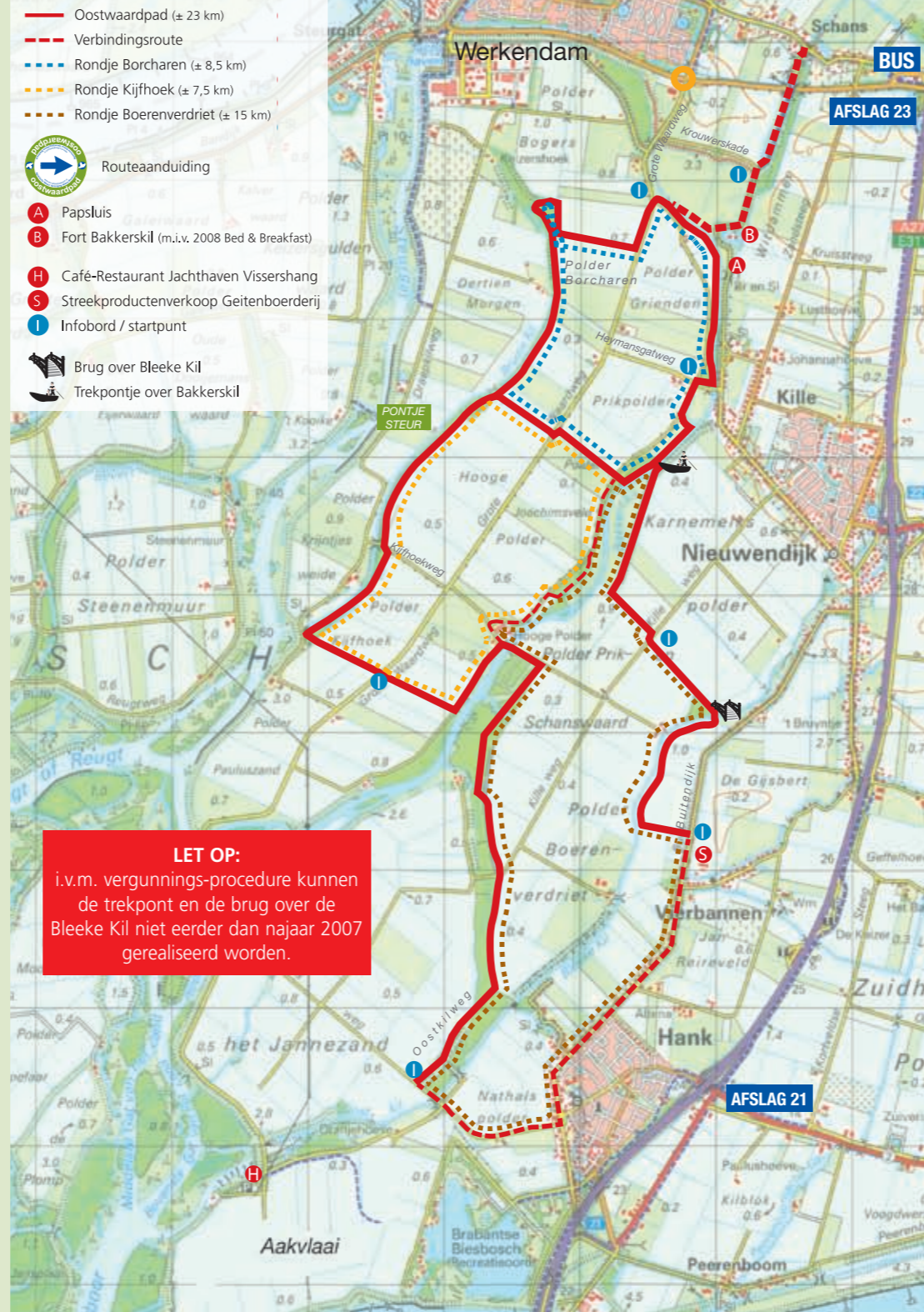
WWW.ANV-ALTENABIESBOSCH.NL

Het Oostwaardpad is mede mogelijk gemaakt door:
 • Provincie Noord-Brabant - revitalisering Wijde Biesbosch • Gemeente Werkendam • VSB Fonds • ZLTO/NCB • Staatsbosbeheer • Stichting LAW Wandelplatform • Rabobank Altena • Waterschap Rivierenland

Ontwerp: Irene Dubbeldam DTP - www.iredt.nl

OOSTWAARDPAD

mooi in alle seizoenen!

In de Oostwaard van de Biesbosch is een grotendeels onverhard wandelpad uitgezet, langs boerenakkers en dwars door karakteristieke grienden. Boeren hebben enthousiast medewerking verleend om de wandelaar van dichtbij kennis te laten maken met de landbouw door openstelling van akkerranden. Hierdoor worden tevens unieke stukjes natuur zichtbaar, die voorheen niet bereikbaar waren.

Op het gebied van flora en fauna is voor de oplettende wandelaar veel te zien: in de steile slootkanten langs de Bruine Kil nestelen ijsvogels, die hiervoor tunnels in de klei maken.

Veelvuldig komen in dit gebied roofvogels voor, waaronder de buizerd, kiekendief, wespndief en diverse valkensoorten, onder andere de boomvalk. In en langs de Bakkerskil zijn beverburchten te zien, wellicht komt u de bevers ook tegen. Rondom de grienden zijn tijdens de ochtend- en avondschemer koppels reeën te zien.

Langs de route komt u verschillende punten tegen met een bijzondere historische waarde. Op verschillende plaatsen langs de dijk ziet u betonnen waterkerende muurtjes, aangebracht na de watersnood in 1953 als primaire waterkering. Fort Bakkerskil,

onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, werd destijds in 1878 strategisch gebouwd om de meest zuidelijke inundatiesluis (de Papsluis) binnen het schootsveld te kunnen houden. De sluis diende om, ter verdediging, alles onder water te kunnen zetten.

In 1960 ging hier de ruilverkaveling grootschalig van start. Veel kaden, oude paden en watergangen verdwenen; het hele gebied werd heringericht. Wie goed kijkt kan "het landschap lezen" zoals het vroeger was: waar nu de zwarte grond langs de killen te zien is, lagen rietgorzen. Hieraan is ook te zien hoe breed de killen waren. Zandstroken in het land tonen de positie van de oude dijken (polderbekadingen), de meer ingezonken delen waren de oude polders.

Vóór de afsluiting van het Haringvliet was de Biesbosch een getijdengebied. De oudere boerderijen zijn daarom op terpen gebouwd, want elke winter stroomden de polders vol bij vloed en hoog water. Vroeger was de Bakkerskil de breedste en grootste watergang van alle Biesboschkreken en het was de belangrijkste verbinding tussen

de Merwede en Amer. Rond 1840 voer zelfs de stoombootverbinding tussen Geertruidenberg en Gorinchem over de Bakkerskil! Vóór de aanleg van de Nieuwe Merwede ging circa 70% van alle rivierwater van de Maas en de Waal via de drie Werkendamse killen, Steurgat, Bruine Kil en Bakkerskil, naar de Amer en het Hollands Diep.

Een trekpont brengt u nu over de Bakkerskil, naar een oude grasdijk die de Karnemelkse polder vroeger moest beschermen tegen het water. Verderop steekt u met een bruggetje de Bleeke Kil over, vroeger een veel bredere belangrijke verbinding voor de verscheping per schuit van o.a. landbouwproducten tussen Nieuwendijk en Hank. Aan de andere kant volgt het pad de griend langs de polder Boerenverdriet, met zijn karakteristieke oude boerderijen. U loopt dan langs de Oostkil en de brug van Jannezand; vroeger voor de grote polder Jannezand de enige verbinding met Hank en het historische vissershaventje.

